

Standpunt van de geschreven pers betreffende het auteursrecht

Brussel, 29 januari '03

Voor meer informatie over dit document, gelieve u te wenden tot:

Les Journaux Francophones Belges scrl (Franstalige en Duitstalige dagbladpers)

Tel. : 02/558.97.80 ; margaret.boribon@jfb.be

Vlaamse Dagbladpers cvba (Vlaamse dagbladpers)

Tel. : 02/558.97.71 ; alex.fordyn@dagbladpers.org

Federatie van de Belgische Magazines vzw (Febelma)

Tel. : 02/558.97.50 ; alambrechts@febelma.be

Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers vzw (UPP)

Tel. : 02/414.12.35 ; jvc@upp.be

Inhoud :

- I.** Fundamentele eis van de uitgevers: het vermoeden van overdracht van rechten

Technische nota I

- II.** Verwachtingen van de uitgevers in het kader van de omzetting in nationaal recht van de richtlijn 2001/29/EG betreffende het auteursrecht in de informatiemaatschappij

Technische nota II

I. Fundamentele eis van de uitgevers: het vermoeden van overdracht van rechten

Sedert 1994 worden de persuitgevers ernstig benadeeld aangezien de wet op het auteursrecht geen rekening houdt met de specifieke situatie van hun sector. Daarom dringen zij er nu op aan dat de beleidsverantwoordelijken zich rekenschap geven van de ontoepasbaarheid van de huidige wetgeving voor hun sector.

De wetgever heeft in 1994 zijn aandacht toegespitst op de bescherming van de auteur van boeken, waarmee hij de journalist gelijkgeschakelde. De persuitgever zag zich plots geconfronteerd met dezelfde verplichtingen opgelegd aan de boekenuitgever, hoewel de economische relatie met zijn journalist fundamenteel verschillend is van deze van de uitgever van boeken met zijn schrijver.

→ Een perspublicatie is geen boek

De totstandkoming van een perspublicatie vereist de permanente samenwerking van talrijke actoren tijdens de verschillende stadia van de creatie:

- de uitgever omschrijft concept, redactionele lijn, opmaakschema, doelpubliek, wijze van verspreiding en van bezorging; hij staat ook in voor de permanente controle van de gepubliceerde informatie en van het kwaliteitslabel dat verbonden is aan zijn titel;
- de redactie van artikels door journalisten, in loondienst of zelfstandig, van losse medewerkers die aansluiten bij de editoriale lijn uitgestippeld door de uitgever, het toevoegen van allerlei bijdragen van diverse oorsprong (vrije tribunes, lezersbrieven...);
- het vastleggen van de lay-out;
- het vervaardigen, selecteren en invoegen van foto's, illustraties en grafieken;
- de commercialisering van sommige pagina's (reclame, personeelsaankondigingen, rubriekadvertenties, ...)

Gemiddeld 25% journalisten, en voor het overige 75% grafici, commerciële medewerkers, informatici, administratieve bedienden, arbeiders... zorgen dat de publicatie tot stand komt en leefbaar is.

De periodiciteit van de publicatie brengt, in tegenstelling tot een boek, een permanent creatieproces en een beperkte exploitatieduur met zich mee. De ontwikkeling van de elektronische publicatie heeft de verschillen met de boekensector nog verder aangescherpt, met een nog sneller aanbod van nieuwe info en artikels, en een nog beperktere exploitatieduur.

→ De journalist: auteur, maar geen boekenschrijver

Talrijke medewerkers aan een perspublicatie genieten wettelijk een of andere vorm van bescherming van hun auteursrechten. De auteurswet van 1994 vereist dat, met ieder van hen, een specifieke overeenkomst wordt gesloten waarin schriftelijk, voor elke exploitatiewijze, de vergoeding, de reikwijdte en de duur van de overdracht worden vastgelegd, hetgeen de facto neerkomt op een uiteenvallen van het exploitatierecht. Zelfs bij een arbeidsovereenkomst, waarbij de wet in een soepeler procedure voorziet, is een globale overdracht onmogelijk.

Een journalist is echter een ander soort auteur dan een boekenschrijver. Vooreerst hangen de inkomsten van een boekenschrijver af van het succes van zijn werk, terwijl de journalist vergoed wordt als bediende of als zelfstandige. Bovendien koopt het publiek een boek van een welbepaalde schrijver omwille van die schrijver, terwijl een krant of tijdschrift als dusdanig wordt gekocht, en niet het artikel van een bepaalde journalist.

De wet op het auteursrecht heeft bij sommige journalisten de indruk gewekt dat zij zelf hun artikels kunnen exploiteren. Maar omdat ze het merk van de oorspronkelijke publicatie niet zomaar voor hun persoonlijk gebruik mogen aanwenden, verliest hun werk zo goed als alle commerciële waarde. Dergelijke praktijken geven bovendien aanleiding tot onduidelijkheid die schadelijk is voor de ganse sector.

→ **Ongewenste neveneffecten van het auteursrecht in de perssector**

Om hun activiteiten in regel te stellen met de auteurswet van 1994 en de verdere ontwikkeling van perspublicaties in de informatiemaatschappij niet in het gedrang te brengen, hebben de persuitgevers twee soorten akkoorden gesloten met de diverse medewerkers die betrokken zijn bij hun publicaties:

- **individuele akkoorden** : deze beantwoorden aan de wettelijke verplichtingen, maar ze houden ook in dat eindeloos moet onderhandeld worden met het grootste deel van de medewerkers, en dat de situatie voortdurend moet worden opgevolgd. Ze zorgen ook voor een zekere vrees bij een aantal medewerkers, vooral gelegenheidsmedewerkers, die weliswaar bereid zijn een bijdrage te schrijven, maar ervoor terugdeinzen om de vaak complexe overeenkomst erover te ondertekenen.
- **collectieve akkoorden** : de auteurswet voorziet in artikel 3 dat "de strekking van de overdracht en de wijze waarop ze plaatsvindt" van auteursrechten van werknemers (o.m. van journalisten) in collectieve akkoorden geregeld mogen worden, maar niet noodzakelijk de overdracht zelf. Deze moet, om bewijsredenen, d.m.v. één of andere schriftelijke individuele of collectieve arbeids- of andere burgerlijke overeenkomst worden geregeld.

Enkele persgroepen werden niettemin bereid gevonden om collectieve akkoorden af te sluiten over de auteursrechten van hun journalisten-werknemers, ter vervanging van individuele akkoorden, en bovendien deze collectieve akkoorden uit te breiden tot hun freelance-journalisten, op uitdrukkelijk aandringen van de betrokkenen zelf. Maar collectieve onderhandelingen bleken hun beperkingen te hebben, en de collectieve akkoorden blijken in de praktijk wel degelijk aan de overdracht en exploitatie zélf van deze rechten te raken: ze gelden immers slechts voor beperkte tijd en voorzien in beperkte licenties/exploitatiewijzen. Wat ervoor zorgt dat de exploitatie zelf van deze rechten op elk moment in het gedrang kan komen.

Waar artikel 3 dan weer moest toelaten om door collectieve regeling een maximum aan auteurs te vatten, en dus overdracht van rechten te vergemakkelijken, werd net het tegenovergestelde bereikt. Want de moeilijkheid om óók freelance-journalisten in het akkoord op te nemen, en de in soortgelijk akkoord afgesproken beperkingen qua exclusiviteit van exploitatie (nochtans onontbeerlijk voor de uitgever!) leiden tot een onoverzichtelijk amalgaam van naast elkaar lopende beheersovereenkomsten, waarbij men de rechten onmogelijk nog gestroomlijnd kan houden.

Daardoor verliezen collectieve akkoorden hun nut, en hypothekeren ze bovendien de rechtszekerheid en continuïteit van de exploitatie door de uitgever. De beheersvennootschappen die dergelijke akkoorden negotieerden organiseren immers niettemin, en soms in strijd met deze akkoorden, een parallelle exploitatie naast die door de uitgever. Uitgevers en beheersvennootschappen worden zo in de werkelijkheid in steeds meer toenemende mate elkaars concurrenten, en het nut van elk collectief akkoord neemt met de dag af.

De weigering van enkele journalisten in dienstverband om hun rechten over te dragen, blokkeert de exhaustieve exploitatie van de publicatie. En dat gebeurt bovendien op een volstrekt nutteloze manier aangezien de sociale wetgeving hen verbiedt hun eigen werkgever concurrentie aan te doen. Het feit dat zelfstandige journalisten de exclusiviteit behouden over hun bijdrage, beperkt eveneens de mogelijkheid voor de uitgever om een volledig product aan te bieden, hetgeen nochtans de belangrijkste vraag is van de klanten van een elektronische publicatie.

De uitgever blijft dus in grote mate verstoken van potentiële inkomsten uit de talrijke investeringen die hij deed. Inderdaad, behalve de vergoeding aan de journalisten, draagt de uitgever ook het geheel van de kosten verbonden aan het opzoeken en de aankoop van informatie (berichten van agentschappen, ...). En tenslotte investeert hij eveneens aanzienlijk in de verdediging van zijn content en zet de stappen die noodzakelijk zijn om bij de gebruikers respect voor het auteursrecht af te dwingen.

→ De wet van 1994 verstoort de concurrentie tussen de verschillende media

De auteurswet van 1994 veroorzaakt een concurrentieverstoring ten nadele van de persuitgevers met de andere media, en voornamelijk met de audiovisuele. De basisvoorwaarden voor de exploitatie van deze media zijn dezelfde: zware investeringen en financiële risico's, die alleen gedragen worden door de producent of uitgever, verspreiding van informatie naar een groot publiek, werken met een grote hoeveelheid medewerkers in groepsverband, en een exploitatie die onmogelijk blijkt zonder concentratie van de auteursrechten in één enkele hand.

In tegenstelling tot de persuitgevers, voorziet de wetgeving evenwel in een vermoeden van overdracht van auteursrechten, vanwege de verschillende medewerkers, ten voordele van de audiovisuele producent, en voor deze laatste wordt voorzien in een specifiek naburig recht.

Deze situatie is des te ernstiger voor publicaties op internet, waarvoor beide media zich, met ongelijke middelen, rechtstreeks met elkaar moeten meten.

→ Een regeling die aangepast is aan een specifieke sector

Zoals eerder voor andere sectoren (audiovisuele sector, reclame, computerprogramma's, databanken, ...), dringen de persuitgevers er nu op aan dat de specificiteit van hun sector in aanmerking zou worden genomen. Zo moet de professionele onafhankelijkheid van journalisten worden gegarandeerd, en dit door een globale vergoedingsformule, eerder dan door gescheiden variabele formules voor salarissen/honoraria en auteursrechten. Overigens, zonder een bepaling die de uitgevers in staat stelt om hun publicaties op een efficiënte, volledige en beheersbare wijze te exploiteren, komt het voortbestaan zelf van de sector van de geschreven pers in gevaar.

Om zich verder te kunnen ontwikkelen en om simpelweg te kunnen overleven, heeft de geschreven pers onmiskenbaar nood aan een specifiek wettelijk regime, gebaseerd op het vermoeden van overdracht van rechten vanwege alle medewerkers ten gunste van de uitgever. Ons concreet voorstel bevindt zich in onderstaande "technische nota I"

TECHNISCHE NOTA I: voorstel van wijziging van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en naburige rechten

Na Afdeling 4bis "Bijzondere bepalingen betreffende databanken" wordt een nieuwe titel toegevoegd:

"Afdeling 4ter: Bijzondere bepalingen betreffende geschreven persproducten

Art. 20quinquies.

§ 1. Behoudens andersluidende contractuele of statutaire bepaling, wordt alleen de werkgever geacht verkrijger te zijn van de vermogensrechten met betrekking tot werken van iedere aard in geschreven persproducten die zijn gemaakt door een of meer werknemers bij de uitoefening van hun taken of in opdracht van hun werkgever.

[Deze formulering betreft de werknemer en is geïnspireerd op art. 3 Wet 30 juni 1994 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's, *B.S.* 27 juli 1994, *err. B.S.* 5 november 1994]

Behoudens andersluidende contractuele bepaling, dragen de auteurs van een werk overgemaakt aan de uitgever met het oog op gebruik in een geschreven persproduct, aan deze uitgever de vermogensrechten over die noodzakelijk zijn voor de exploitatie, onder welke vorm ook, van dat werk in het kader van dat geschreven persproduct.

[Deze formulering betreft de auteurs die geen werknemer zijn en is gebaseerd op art. 18 inzake audiovisuele werken van de Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en naburige rechten]

§ 2. Het morele recht wordt geregeld overeenkomstig artikel 6bis, 1, van de Berner Conventie.

[Deze formulering is gebaseerd op art. 4 Wet 30 juni 1994 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's, *B.S.* 27 juli 1994, *err. B.S.* 5 november 1994]

§ 3. Behoudens andersluidende contractuele of statutaire bepaling, wordt de vergoeding voor de overdracht van vermogensrechten bedoeld in §1, eerste alinea van dit artikel geacht in het salaris van de werknemer begrepen te zijn.

[Deze formulering is gebaseerd op art. II 7bis. §2. Besluit van de Vlaamse regering houdende de regeling van de rechtspositie van het personeel van sommige Vlaamse openbare instellingen, *B.S.* 26 september 2000, pag. 32655]

Behoudens andersluidende contractuele bepaling, is de vergoeding voor de overdracht van de vermogensrechten bedoeld in §1, tweede alinea van dit artikel deze die wordt toegepast, op het ogenblik van het overmaken van het werk door de auteur, bij de uitgever van het geschreven persproduct voor het gebruik van gelijkaardige werken. Deze laatste wordt geacht deze vergoeding te aanvaarden door het overmaken aan de uitgever van het werk.

II. Verwachtingen van de uitgevers in het kader van de omzetting in nationaal recht van de richtlijn 2001/29/EG betreffende het auteursrecht in de informatiemaatschappij

Inleiding : rol van de persuitgever – het immense belang van de omzetting van de richtlijn

De rol van de persuitgever ligt in het zo ruim mogelijk verspreiden van informatie¹ in een zo kort mogelijke tijd. Hij staat ook in voor de archivering en de blijvende toegankelijkheid van de informatie.

Traditioneel wordt de informatie verspreid via dagbladen en magazines. Meer en meer echter wordt de verspreiding multimediaal (website, cd-rom, databanken...) met het oog op een ruimere diversificatie van het nieuwsaanbod.

Bij de omzetting van de Richtlijn auteursrecht staat er voor de persuitgevers veel op het spel.

Bij het verspreiden van informatie, wat toch hun kernactiviteit is, krijgen de uitgevers momenteel te maken met een aantal klippen die een bedreiging vormen voor hun inkomsten, en zelfs voor hun voortbestaan:

- Ze worden geconfronteerd met het systematisch misbruiken van hun publicaties, voornamelijk via elektronische procédés.
- Daarom koesteren ze een aantal verwachtingen binnen het kader van de omzetting van de Richtlijn auteursrecht.

Naast de principiële oplossingen die juridisch kunnen worden vastgelegd, kan de omzetting van de richtlijn ook een mogelijkheid vormen om de zeer concrete problemen aan te pakken waarmee de uitgevers geconfronteerd worden bij het tot stand komen en verspreiden van kranten- en tijdschriftenartikels:

- De uitzondering voor actualiteitsverslaggeving (punt 2,A)
- Het citaat ten behoeve van kritiek, polemieken, onderwijs (punt 2,B)
- Beeldend werk tentoongesteld in een voor het publiek toegankelijke plaats (punt 2,C)
- Een nieuwe uitzondering: incidentele verwerking van een werk in een ander werk (punt 2,D)
- De drie-stappentest (punt 2,E)

¹ Hiermee wordt bedoeld: artikels, foto's, infografieken...

1. Verspreiding van publicaties in de Informatiemaatschappij **Uitdagingen en gevaren van elektronische informatieverspreiding**

→ De normale exploitatie van publicaties en hun intrinsieke waarde

Exploitatie van publicaties gebeurt op twee niveaus:

- **De primaire exploitatie:** is de eerste terbeschikkingstelling, door de uitgever, op papier of elektronische drager
- **De secundaire exploitatie:** betreft het hergebruik van deze publicaties door een tussenpersoon of een eindgebruiker.

Secundaire exploitatie bestaat momenteel in twee vormen: toegelaten of niet.

In het eerste geval beschikt de tussenpersoon of de eindgebruiker over de toestemming voor de secundaire exploitatie. Diegenen die deze exploitatie mogelijk hebben gemaakt, ontvangen een vergoeding voor hun werk.

Steeds vaker gebeurt de secundaire exploitatie zonder toestemming, al dan niet via gespecialiseerde diensten, en dit voornamelijk door elektronische verspreiding. Inderdaad:

- De kwaliteit van de elektronische reproductie via scanning of via elektronische gegevensoverdracht is gelijkwaardig aan het origineel;
- De snelheid van de verspreiding is enorm, niet alleen intern, maar ook naar buiten toe; technisch is controle zeer moeilijk te realiseren, tenzij het gebeurt bij de bron.
- De elektronische opslagcapaciteit stelt elke gebruiker in staat een gebruiksklare databank uit te bouwen.

Een soortgelijke reproductie onderbreekt de normale manier van verspreiden door de uitgever. Meer nog, het vormt een bedreiging voor het totstandkomen en het verspreiden van informatie, omdat er in dit geval geen vergoeding meer tegenover staat.

De normale verspreiding van het werk door de uitgever veronderstelt noodzakelijkerwijze de erkenning van het exclusieve recht; alleen op die manier is er controle mogelijk op de verspreiding en het opslaan van informatie, en de vergoeding hiervoor.

De economische kost van de productie en de verspreiding van informatie moet vergoed worden. Wie, geheel volgens de heersende opvatting in dit internettijdperk, er vanuit gaat dat men gratis toegang moet hebben tot alle vormen van inhoud, informatief of niet, vergeet dat het produceren van nieuws een kost heeft.

Indien deze kost niet wordt erkend en indien de productie en de verspreiding van informatie niet meer wordt vergoed, verdwijnen de productiemiddelen, en tegelijk ermee de kwaliteitsinformatie.

Als men er dan ook nog eens bij stilstaat dat, bij secundaire exploitatie zonder toestemming, een kwaliteitscontrole door de uitgevers op de verspreide informatie per definitie uitgesloten is, is het risico van misbruik van het merk, de "stempel" van de uitgever en een aanval op de geloofwaardigheid van zijn media overduidelijk.

Een voortzetting en verdere toename van soortgelijke wanpraktijken zou meteen het einde betekenen van onafhankelijke kwalitatieve informatie, toch van essentieel belang in een democratische samenleving.

Indien men dus een onafhankelijke informatieverstrekking wil in stand houden, moet worden rekening gehouden met de waarde van het werk. Ook secundaire exploitatie moet worden vergoed en gecontroleerd.

→ **Verwachtingen van de uitgevers**

Gelet op de waarde van de publicaties die zij verspreiden, dringen de persuitgevers er op aan dat de omzetting van de richtlijn aan hen de nodige juridische garanties biedt m.b.t.:

- **het beschermen van de primaire exploitatie** van publicaties, zowel op papier als elektro-nisch, via het exclusieve recht (= primaire vergoeding, bepaald door de rechthebbenden)
- **het beschermen van de secundaire exploitatie** van publicaties, zowel op papier als elek-tronisch, gebaseerd op het exclusieve recht (= secundaire vergoeding, berekend op basis van de primaire vergoeding)

Zij verzetten zich, met betrekking tot de digitale kopie, tegen de voorgenomen uitbreiding van de wettelijke licentie tot onderwijsdoeleinden en wetenschappelijk onderzoek, en wel om volgende redenen:

- bij een wettelijke licentie bestaat er geen gelijkwaardigheid tussen de vergoeding voor de productie en deze voor hergebruik;
- de uitgevers beschikken over de noodzakelijke middelen om de secundaire exploitatie van hun publicaties te beheren. Zij hebben geen behoefte aan een wettelijke licentie.
- De enige uitzondering op dit vlak situeert zich m.b.t. het beheer van secundaire exploitaties voor onderwijs of wetenschappelijk onderzoek (de huidige uitzondering). De uitgevers dringen er evenwel op aan dat zij controle kunnen uitoefenen op de strikte naleving van de licentievoorwaarden, overeenkomstig hun exclusieve recht. Deze uitzondering, die in het Belgisch recht bestaat sinds 1998, is voor het luik "vergoeding voor de rechthebbenden" nog niet in werking.
- met betrekking tot de commercialisering van digitale werken, een puur economisch activiteitendomein, is het niet te verantwoorden dat een instelling van collectief beheer van rechten, privé of publiek, zich in de plaats zou stellen van de rechthebbenden aangezien deze in de mogelijkheid zijn om zelf het gebruik van digitale werken te exploiteren en te controleren.

Het beheer van de publicaties op grond van het exclusieve recht is momenteel de enige manier om de vergoeding voor de verspreiding van informatie en dus het voortbestaan ervan te waarborgen.

Indien toch geopteerd zou worden voor een wettelijke licentie, onder strikte voorwaarden, dringen de uitgevers erop aan dat zij controle kunnen uitoefenen op de wijze waarop deze licentie wordt toegepast door de gebruikers. Het is eveneens absoluut noodzakelijk dat het werk op geoorloofde wijze verkregen werd in hoofde van de begunstigden van uitzonderingen.

Met betrekking tot de wettelijke licentie voor het onderwijs, dringen de uitgevers erop aan dat de uitvoeringsmodaliteiten zodanig op punt worden gesteld dat zij vergoed worden zoals op basis van het exclusieve recht, en dat zij een efficiënte controle kunnen uitoefenen op het gebruik van hun publicaties, zoals de uitgevers het al toepassen onder de huidige wetgeving in het kader van het exclusieve recht.

2. Totstandkoming van persuitgaven in de Informatiemaatschappij:

Voor een moderne werking van de pers. Naast het bovenstaande, is de omzetting van de Richtlijn ook een uitstekende gelegenheid om een oplossing te vinden voor het soms problematische totstandkomingsproces van kranten- en magazineartikels: een aanpassing van de bestaande uitzonderingen in de Belgische Auteurswet en de omzetting van één nieuwe uitzondering voorzien in art. 5.3 van de Richtlijn kunnen de pers in staat stellen om, conform de noden van deze tijd, op de meest snelle manier het publiek te informeren, zonder dat deze snelheid al te zwaar afgeremd wordt door wettelijke en reglementaire bepalingen.

A. De uitzondering voor actualiteitsverslaggeving (technische nota II.1)

De huidige formulering van deze uitzondering in de Belgische Auteurswet gaf aanleiding tot tal van betwistingen over wat onder "in een verslag over actuele gebeurtenissen" verstaan dient te worden, en over de draagwijdte van deze uitzondering. De perssector wordt geconfronteerd met tal van claims, waardoor zij steeds vaker aarzelt in haar opdracht om actuele gebeurtenissen, waarin auteurswerken voorkomen, te verslaan.

De Richtlijn komt door haar soepeler formulering beter tegemoet aan de noodzaak om, wanneer het gaat om actualiteitsverslaggeving, de pers zo weinig mogelijk te hinderen. ("in verband met de verslaggeving over actuele gebeurtenissen" [Richtlijn] is ruimer dan het maken van "een verslag" [huidige Auteurswet], dat veelal geacht wordt te gebeuren na het plaatsvinden van het evenement)

De persuitgevers vragen dan ook dat de tekst van art. 5.3, c van de Richtlijn geïmplementeerd zou worden in de Belgische wet.

Artikel 5.3, c van de Richtlijn is gebaseerd op de bepalingen van de Conventie van Bern. De gebruikte terminologie is echter zeer ruim. Rekening houdend met de problemen waarmee de uitgevers af te rekenen krijgen, geconfronteerd met het niet-toegelaten hergebruik van artikels door professionele persknipseldiensten, zou het nuttig zijn dat de voorbereidende werken preciseren dat men onder "ter beschikking stelling van gepubliceerde artikelen" moet begrijpen: "informatieverstrekking naar het grote publiek toe", zodat elke verwarring daaromtrent wordt weggenomen.

B. Het citaat ten behoeve van kritiek, polemiek, onderwijs

Het citeren van beeldende werken door de pers stelt nog vaak problemen. Inderdaad, onder het regime van de Belgische wet van 1994, moet zo'n citaat kort zijn. Maar is een gedeeltelijke reproductie van een beeldend werk, ten behoeve van kritiek, niet in tegenspraak met het recht van de auteur op de integriteit van zijn werk, of gewoonweg zinloos? Het beoordelen van een schilderij, alleen gebaseerd op fragmenten ervan, zonder zicht op het geheel, is vrij absurd.

Het is nochtans niet opportuun om de Belgische wetgeving ter zake aan te passen aan de Richtlijn. Dit zou te veel afbreuk doen aan het principe zelf van het citaatrecht. De persuitgevers staan erop dat samen met de betrokken rechthebbenden een bruikbare oplossing wordt gevonden.

C. Beeldend werk tentoongesteld in een voor het publiek toegankelijke plaats (technische nota II.2)

Van zodra een werk tot stand is gebracht om permanent tentoon gesteld te worden op een publieke plaats, zou ze steeds moeten kunnen worden gereproduceerd en medegedeeld worden aan het publiek. De uitzondering in de huidige wet beperkt deze mogelijkheid tot het geval waarin het doel van de reproductie of de mededeling aan het publiek niet het werk zelf is. Dank zij de omzetting van artikel 5, 3 h van de richtlijn, zou een reproductie van het Atomium mogelijk worden zonder toestemming van de auteur, zodat een foto van het Atomium ook een artikel over Brussel kan illustreren, of een sculptuur geplaatst in een openbaar park als illustratie bij een artikel over dit park, of de monumenten als dusdanig.

D. Een nieuwe uitzondering, voorzien door de Richtlijn: de incidentele verwerking van een werk in een ander werk (technische nota II.3)

Een dergelijke bepaling (cf. 5,3 i Richtlijn) laat toe tegemoet te komen aan de verschillende moeilijkheden waar de uitgevers mee te maken krijgen als zij een foto publiceren die incidenteel een beschermd werk bevat (een schilderij aan de muur, een schoorsteen, ...) Het zou bijvoorbeeld ondoenbaar zijn een specifiek akkoord te moeten verkrijgen voor elk werk, aanwezig in het salon van een geïnterviewde die thuis wordt gefotografeerd.

E. De 3-stappen-test (technische nota II.4)

De Richtlijn zelf voorziet een methode die toelaat om, voor elke uitzondering op het exclusieve recht, na te gaan of ze geen ongerechtvaardigd nadeel aan de legitieme belangen van de auteur toebrengt. De uitgevers dringen erop aan dat dit "vangnet" duidelijk mee in de wet wordt opgenomen, als interpreterend artikel. Het gaat om de « drie-stappen-test » uit artikel 5,5 van de Richtlijn.

Deze "**drie-stappen-test**" veronderstelt, met betrekking tot elke uitzondering, een onderzoek in drie stappen dat door de rechter zal moeten uitgevoerd worden wanneer hij gesteld zal worden voor de toepassing van een uitzondering op het auteursrecht:

- a) **alleen de uitzonderingen die in specifieke gevallen voorzien, zijn toegelaten.**
- b) **de uitzondering mag geen "afbreuk doen aan de normale exploitatie van werken"**
- c) **door de uitzondering mogen "de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad".**

De drie-stappen-test bestond al in het WIPO verdrag van 1996 (artikel 10) en in de TRIPS akkoorden van 1994 (artikel 13). Een Panel van specialisten in deze materie van de Wereld Handelsorganisatie verduidelijkte wat men moest verstaan onder de volgende termen:

- **"afbreuk doen aan de normale exploitatie van het werk"**: een uitzondering doet afbreuk aan de normale exploitatie van het werk als het gebruik dat ze toestaat concurreert met de economische middelen van de houders van het recht en hen hierdoor duidelijke commerciële winsten onthoudt;
- **"de belangen van de rechthebbenden onredelijk schaden"**: de schade bereikt een onredelijk niveau wanneer een uitzondering een onredelijke winstderving voor de titularis van het auteursrecht doet ontstaan of zou kunnen

doen ontstaan". Dat is ook zo als de uitzondering als gevolg heeft dat een belangrijke markt hem ontsnapt.

Tot slot

De rol van de pers en de persuitgever in de moderne informatiemaatschappij is geëvolueerd, net als de totstandkoming en de exploitatie van kranten, tijdschriften en websites. Eén ding is echter constant gebleven: informatie is geen product als een ander. Kwaliteitspers heeft een prijs. Men moet ze willen, en ze koesteren! De persuitgevers rekenen er dan ook op dat met hun argumenten rekening wordt gehouden bij de omzetting van de richtlijn.

TECHNISCHE NOTA II:

Voorstellen tot wijziging van de wet van 30 juni 1994 ingevolge de Richtlijn 2001/29/EG

II.1

Artikel 22, §1, 1° van de Auteurswet wordt vervangen door: "de weergave in de pers, mededeling aan het publiek of beschikbaarstelling van gepubliceerde artikelen over actuele, economische, politieke of religieuze onderwerpen of uitzendingen of ander materiaal van dezelfde aard, in gevallen waarin dat gebruik niet uitdrukkelijk is voorbehouden of het gebruik van werken of ander materiaal in verband met de verslaggeving over actuele gebeurtenissen, voor zover dit uit een oogpunt van voorlichting gerechtvaardigd is"

Artikel 22, §2 van de huidige Auteurswet wordt behouden.

II.2

Artikel 22, §1, 2° van dezelfde wet wordt vervangen door "de reproductie en de mededeling aan het publiek van werken, zoals werken van architectuur of beeldhouwwerken, gemaakt om permanent in openbare plaatsen te worden ondergebracht »"

II.3

Een artikel 22, §1, 9° wordt toegevoegd in dezelfde wet: "het incidentele verwerken van een werk in ander materiaal"

II.4:

Een artikel 23ter wordt toegevoegd: "De uitzonderingen voorzien in artikel 21, 22 bis en 23,§1 zijn alleen in die bepaalde bijzondere gevallen van toepassing, waarbij er geen afbreuk mag worden gedaan aan de normale exploitatie van werken of ander materiaal en de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk mogen worden geschaad"

Wanneer de Belgische wetgever een uitzondering voorziet die door de Richtlijn afhankelijk is gemaakt van een billijke compensatie van de schade geleden door de rechthebbenden, staan de uitgevers erop dat deze compensatie hoog genoeg is en niet louter symbolisch. Anders wordt de sector een belangrijk deel van haar inkomsten ontnomen; middelen die noodzakelijk zijn voor haar verdere ontwikkeling of zelfs haar voortbestaan.

Bovendien moet het systeem van de billijke vergoeding een uitzondering blijven, op een restrictieve manier te interpreteren. Het basisprincipe van het auteursrecht is deze van het exclusieve recht van de rechthebbenden.

Bijgevolg blijven elektronische kopieën van beschermde werken, en met name kranten- en magazineartikels, onderworpen aan de toelating van de houder van de rechten. Het systematisch kopiëren door ondernemingen, instituten, en bedrijven waarvan de voornaamste activiteit de commercialisering is van persoverzichten, is in géén geval gedekt door de uitzondering voor privé-kopie. Een dergelijk systematisch kopiëren, vandaag de dag vaak in elektronische vorm uitgeoefend, doet voor de uitgevers niet te verwaarlozen verliezen ontstaan door de daling in de verkoop van kranten en tijdschriften, en is een rem op de ontwikkeling van hun eigen activiteiten op de elektronische markt.